

СХВАЛЕНО

педагогічною радою
Ліцею №1 м. Хоростків
Хоростківської міської ради
Тернопільської області
(протокол № 20 від 31.08.2022 р.)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
Світлана ДЯЧОК
31 серпня 2022 р.

ОСВІТНЯ
ПРОГРАМА
ЛІЦЕЮ №1 м. ХОРОСТКІВ
ХОРОСТКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Зміст

РОЗДІЛ 1.

Цілі та завдання освітньої діяльності закладу..... 2

РОЗДІЛ 2.

Особливості організації роботи у початковій школі.....19

РОЗДІЛ 3.

Базова середня освіта. Утілення Державних стандартів.....22

РОЗДІЛ 4.

Профільна середня освіта.....36

РОЗДІЛ 1. Цілі та завдання освітньої діяльності закладу

Ліцей №1 м. Хоростків Хоростківської міської ради Тернопільської області здійснює свою діяльність на підставі ст.53 Конституції України, Закону України «Про освіту», на виконання статей 15,16 Закону України «Про повну загальну середню освіту»; забезпечує одержання учнями/ученицями повної загальної середньої освіти на рівні Державних стандартів та з урахуванням вимог Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОЗ України 25.09.2020 р. №2205, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за № 1111/35394, статуту Ліцей №1 м. Хоростків Хоростківської міської ради Тернопільської області.

Мова навчання – українська.

Освітня програма Ліцею №1 м. Хоростків окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державними стандартами початкової освіти, базової середньої освіти, базової і повної загальної середньої освіти.

Стратегічна мета діяльності закладу полягає у створенні умов для отримання кожним учнем/ученицею того рівня освіти, який відповідає його здібностям та індивідуальним особливостям; розвиток інтелектуальної, емоційної сфери дитини, формування його ціннісних орієнтирів, прищеплення навичок соціальної компетентності через включення кожного школяра в систему ранньої предметної орієнтації, професійного самовизначення, профільного навчання.

Мета освітньої програми:

- реалізація предметного і надпредметного змісту навчання, що забезпечує розвиток здібностей дитини, становлення її як повноцінної, соціально активної, конкурентоздатної особистості, яка володіє ключовими компетентностями (вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність);

- забезпечення діяльнісної спрямованості навчання, яке передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практичну його спрямованість;

- реалізацію в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків;

- створення основи для усвідомленого відповідального вибору та наступного освоєння професійних освітніх програм; формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення тощо;

- наскрізних ліній, що є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів;

- зосередження педагогічного колективу на цілеспрямованості, системності і єдності діяльності в змісті освіти.

У 2022/2023 навчальному році пріоритетними є такі напрями освітньої діяльності:

- продовження реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа»;

- впровадження у 5 класах нового Державного стандарту базової середньої освіти (далі – Державний стандарт);

- організація освітнього процесу після вимушеного переривання його звичного перебігу, викликаного спочатку тривалими карантинами, потім – військовою агресією РФ на території нашої держави;

- посилення національно-патріотичного виховання, формування громадянської позиції; просвіта з питань особистої безпеки;
- організація навчальної діяльності здобувачів освіти та способів побудови зворотного зв'язку в умовах очної, дистанційної, змішаної форм навчання;
- психологічні аспекти організації освітнього процесу в умовах воєнного/післявоєнного стану.

Основні завдання освітнього процесу

На першому ступені навчання – всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, підготовка до продовження навчання в основній школі.

У закладі 8 класів початкової школи. Для учасників освітнього процесу створено освітнє середовище із розподілом приміщень кабінетів на відповідні осередки; забезпечено ресурсами для (підручники, відповідні дидактичні матеріали та технічне оснащення); освітній процес відбувається через призму наскрізних ліній та базується на партнерських відносинах вчителя/вчительки, учня/учениці, та їхніх батьків; навчальні програми, відповідно до Типової освітньої програми початкової школи, виконуються так, що в атмосфері довіри й взаємоповаги реалізується право дитини на гру із плеканням самостійності та незалежного мислення кожного учасника освітнього процесу.

Оновлені програми й, відповідно, оновлені підходи до навчання учнів початкової школи сприяють успішному розвитку таких умінь, як:

- читання з розумінням; уміння висловлювати власну думку усно і письмово;
- критичне та системне мислення;
- творчість;
- ініціативність;

здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Навчання учнів початкової школи відбувається на засадах розвитку життєвих навичок.

На другому ступені – формування ключових компетентностей здобувачів освіти через таку спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також через реалізацію базового та допрофільного компонентів навчання.

Учні 5-9 класів мають змогу вивчати предмети в умовах стандартної організації освітнього процесу, але, крім уроків, у закладі проводяться заходи на підвищення інтересу до навчання: Тижні /декади/ окремих визначних дат, Дні видатних подій в історії людства тощо. У цей час у школі проводяться брейн-ринги, конкурси, змагання та інше. Специфіка базової освіти в школі спрямована на формування наукового світогляду школярів, інтеграцію особистості учня в систему національної /світової/ культури, формування загальної культури людини, створення основи для усвідомленого вибору подальшої освіти, формування потребив самоосвіті та саморозвитку, виховання поваги до прав та свобод інших. Головним в освітньому процесі є спрямованість на розвиток психосоціальних та спеціальних навичок із усвідомленням своєї унікальності.

На третьому ступені навчання – поглиблене вивчення предметів (10-11 класи), що забезпечуватиме наступно-перспективні зв'язки між загальною середньою і професійною освітою, розвиток ключових та загальнопредметних компетентностей.

Модель випускника Нової Української Школи – це необхідна основа для сміливих і успішних кроків у своє майбутнє.

Нормативно-правове забезпечення:

- Конституція України (ст.53);
- Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988 «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017/2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 року №711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» зі змінами (Постанова КМУ № 688 від 24.07. 2019);
- постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» (зазначений Державний стандарт впроваджується в частині базової загальної середньої освіти з 01.09.2013 р., а в частині повної загальної середньої освіти - з 01.09. 2018 р.);
- постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. №898 «Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. №87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти»;
- наказ МОН України від 11.09.2009 № 854 «Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі»;
- наказ МОН України від 01 квітня 2022 р. №289 Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти;
- наказ МОН України від 13.04.2011 № 329 «Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 р. за № 566/19304);
- наказ МОН України від 16.04.2018 № 367 «Про затвердження Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 р за № 564/32016;
- наказ МОН України від 14.07.2015 № 762 «Про затвердження Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу» (у редакції наказів Міністерства освіти і науки України № 621 від 08.05.2019, № 268 від 01.03.2021), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30.07.2015 за № 924/27369;
- наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану»;
- наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 6 березня 2002 р. за № 229/6517 (зі змінами);
- Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22);
- Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22);

- Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02. 2021 № 235);
- Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня, затверджені наказом МОН України від 20.04.2018 № 405;
- Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, затверджені наказом МОН України від 20.04.2018 №408 (у редакції наказу МОН від 28.11.2019 №1493 зі змінами, внесеними наказом МОН від 31.03.2020 №464);
- Типова освітня програма початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затверджена наказом МОН України від 26.07. 2018 №814;
- наказ МОН України «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти» від 30.11.2020 №1480;
- наказ МОН України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу у Новій українській школі» від 20.08.2018 № 923;
- наказ МОН України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти» від 13.07.2021 р. №813;
- Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2016 року №8 (у редакції наказу МОН України від 10.02.2021р.№ 160), зареєстроване у Мін'юсті України 19.04.2021р. за № 528/36150.
- Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.09. 2020 № 1115, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 р. за № 941/35224);
- наказ МОН України "Про затвердження Примірнього положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти" від 08.06. 2018 №609;
- Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 №872 (зі змінами, внесеними Постановою КМУ від 09.08.2017№558);
- лист МОН України від 19.08.2022 р. №1/9530-22 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році»;
- лист МОН України від 01.02.2018 № 1/9-74 «Щодо застосування державної мови в освітній галузі»;
- лист Міністерства освіти і науки України від 02.04.2018 № 1/9-190 «Щодо скороченої тривалості уроку для учнів початкової школи»;
- постанови Головного державного санітарного лікаря України від 23.04.2021р. №4 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)»;
- Листів Міністерства освіти і науки України: від 30.06.2022 № 1/7322-22 «Про організацію 2022/2023 навчального 4 року»; від 16.03.2022 №1/3472-22 «Про виконання Указу Президента України Володимира ЗЕЛЕНСЬКОГО від 16.03.2022 №143/2022».

Термін реалізації: 2022/2023 н.р.

Структура програми:

- 1 розділ – початкова освіта (1-4 класи);
- 2 розділ – базова середня освіта (5-9 класи: 5-ті і 6-9-ті класи);
- 3 розділ – профільна середня освіта (10-11 класи).

Ця освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, тривалість і взаємозв'язки окремих освітніх галузей, предметів, факультативів, курсів за вибором, логічну послідовність їх вивчення;
- особливості освітнього процесу у 2022/2023 н.р.;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою;
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- очікувані результати.

Напрямки реалізації

Згідно з чинним законодавством організувати освітній процес відповідно до рівнів типових освітніх програм трьох ступенів навчання:

I ступінь – початкова освіта тривалістю чотири роки;

II ступінь – базова середня освіта тривалістю п'ять років;

III ступінь – профільна середня освіта тривалістю три роки.

При реалізації освітньої програми забезпечити:

- логічну послідовність вивчення предметів, що розкривається у відповідних навчальних програмах;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу, основними формами якого є різні типи уроку: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок. Також рекомендованими формами організації освітнього процесу є екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо;
- використання в освітньому процесі сучасних інноваційних технологій, систем (методик) навчання;
- науково-дослідницьку діяльність, участь у проектах;
- профільне спрямування навчання в старшій школі, що сформовано закладом освіти з урахуванням можливостей забезпечення якісної його реалізації;
- роботу з обдарованими дітьми;
- навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Здійснити навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, зокрема підручниками та навчальними посібниками, схваленими Міністерством освіти і науки України.

Спрямувати освітній процес на задоволення потреб учнів у виборі програм навчання.

Запровадити в освітній процес школи сучасні технології навчання, зокрема: проєктні, інформаційно-комунікаційні, критичного мислення, інтерактивні технології, рейтингового оцінювання, окремі освітні тренди.

Враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальні освітні потреби учнів, особливості регіону, рівень навчально-методичного та кадрового забезпечення сформувати варіативну складову навчального плану, спрямувати її на підсилення предметів інваріантної складової. запровадження факультативів, курсів за вибором, що розширюють обрану закладом освіти спеціалізацію, розвивають індивідуальну орієнтованість особистості та формують її всебічний розвиток.

Реалізувати навчання за наскрізними лініями через: організацію розвивального освітнього середовища, роботу в проєктах, позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Забезпечити профільне навчання старшої школи за рахунок введення профільних предметів «Географія», «Біологія і екологія».

Врахувати вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Створити умови для навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Принципи реалізації освітньої програми:

- забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності;
- забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;
- розвиток інклюзивного освітнього середовища;
- забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування;
- науковий характер освіти;
- цілісність і наступність системи освіти;
- прозорість і публічність прийняття та виконання управлінських рішень;
- відповідальність і підзвітність закладу освіти перед громадою;
- інтеграція з ринком праці;
- нерозривний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями;
- свобода у виборі видів, форм і темпу здобуття освіти, освітньої програми, закладу освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності;
- гуманізм;
- демократизм;
- єдність навчання, виховання та розвитку;
- виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій;
- формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення;
- формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;
- формування громадянської культури та культури демократії;
- формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;
- невтручання політичних партій в освітній процес;
- невтручання релігійних організацій в освітній процес (крім випадків, визначених Законом України «Про освіту»).

Структура навчального року

Відповідно до статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» освітній процес у закладі організується в межах навчального року, що розпочинається у День знань - 1 вересня, триває не менше 175 навчальних днів і закінчується не пізніше 01 липня наступного року.

Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти у межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, особливостей регіону тощо.

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I семестр – з 01 вересня по 30 грудня 2022 року

II семестр – з 16 січня по 31 травня 2023 року

Канікули:

Осінні: 24.10. – 30.10.2022 р.

Зимові: 31.12. – 15.01.2023 р.

Весняні: 27.03. – 02.04.2023 р.

Передбачається можливість вносити зміни до термінів проведення канікул, початку та завершення навчальних семестрів та тривалості навчального року з огляду на епідеміологічну

ситуацію та продовження воєнного стану в Україні. Продовження навчання здобувачами освіти має відбуватися за більш безпечними для них формами (індивідуальною, дистанційною).

Відповідно до статті 10 закону України «Про повну загальну середню освіту», п.2 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти безперервна навчальна діяльність учнів закладу загальної середньої освіти (тривалість навчальних занять) триває 35 хвилин (для 1 року навчання), 40 хвилин (для 2-4 років навчання), 45 хвилин (5-11 років навчання). Тривалість перерв – відповідно п.3 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, листа МОН «Щодо скороченої тривалості уроків для учнів початкової школи» №1/9-190 від 02.04.2018 р.

Курси за вибором проводяться в період основних занять, а факультативні заняття – із обов'язковою перервою за затвердженим розкладом.

Організація освітнього процесу для дітей із особливими освітніми потребами

На виконання Закону України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2016 року №8 (у редакції наказу МОН України від 10.02.2021р.№ 160), зареєстрованого у Мін'юсті України 19.04.2021р. за № 528/36150, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» від 15.08.2011 №872 (зі змінами, внесеними Постановою КМ від 09.08.2017 № 588), листа Міністерства освіти і науки України «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» від 18.05.2012 року № 1/9 – 384, «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя» від 25.09.2012 року № 1/9-675, витягів із протоколів засідання психолого-медико-педагогічної консультації, заяв батьків та з метою реалізації права дітей із особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання їх соціалізацію та інтеграцію в суспільстві в закладі буде створено чотири класи з інклюзивним навчанням, де будуть навчатися 4 учні з особливими освітніми потребами; 2 учні - на індивідуальній формі навчання (педагогічний патронаж).

Для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у закладі створені умови для:

- забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень закладу дітей з ООП (пандус, 2 ліфти); забезпечення необхідними навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та індивідуальними технічними засобами навчання;

- облаштування кабінету психологічного розвантаження для проведення корекційно-розвиткових занять;

- забезпечення відповідними педагогічними кадрами.

Освітній процес у класі з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до типових навчальних планів закладів загальної середньої освіти, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей із особливими освітніми потребами.

Команда супроводу розробляє комплексну програму розвитку для дитини з особливими освітніми потребами, що допомагає педагогічному колективу пристосувати середовище до потреб дитини.

Частиною ІПР є *індивідуальний навчальний план* який затверджується керівником навчального закладу та погоджується з батьками.

Протягом всього навчального року здійснюється психолого-педагогічний, методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами працівниками психологічної служби (практичним психологом, соціальними педагогами) закладу та педагогічними працівниками.

Практичний психолог школи надає систематичну консультативну допомогу педагогічним працівникам, які викладають в інклюзивному класі, у створенні сприятливих умов адаптації, психологічно комфортного перебування в учнівських колективах учня з особливими освітніми потребами, вивчає стан адаптації.

В індивідуальному навчальному плані передбачаються години на для проведення корекційно-розвиткових занять з урахуванням висновку психолого-медико-педагогічної

консультації та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції розвитку.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться практичним психологом та іншими спеціалістами.

Особистісно-орієнтоване спрямування освітнього процесу забезпечує асистент вчителя, який бере участь у розробленні та виконанні індивідуальних навчальних планів та програм, адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей із особливими освітніми потребами.

Оцінювання навчальних досягнень дитини з особливими освітніми потребами здійснюється згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів та обсягом матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою.

Навчальні плани для учнів, які навчаються на індивідуальній формі навчання подано в *додатках 5, 11*. Учні з ООП залучаються до позакласних і позашкільних заходів з урахуванням її інтересів, побажань, індивідуальних особливостей та стану їх здоров'я.

Порядок поділу класів на групи

Відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 р. № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти № 572 від 09.10.2002 наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту №921 від 17.08.2012 наказом Міністерства освіти і науки № 401 від 08.04.2016) 6-Б, 9 класи діляться на групи для вивчення української мови та англійської мови, трудового навчання, 11 клас - для вивчення української та англійської мов, 10, 11 класи – для вивчення предмету «Захист України».

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Оцінювання результатів навчання учнів у закладі загальної середньої освіти урегульовано такими документами:

- ✓ Закон України «Про повну загальну середню освіту» (стаття 17);
- ✓ Порядок переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 01.03.2021 № 268, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 13 квітня 2021 р. за № 495/36117;
- ✓ Інструкція з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06.2006 № 496;
- ✓ Інструкція щодо заповнення класного журналу для 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 02.09.2020 № 1096;
- ✓ Наказ МОН України №813 від 13.07. 2021 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»;
- ✓ Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13 квітня 2011р. № 329 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 11 травня 2011 р. за № 566/19304), (чинні для 6 – 11 класів);
- ✓ Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21серпня 2013 р. № 1222 і наказом МОНУ від 19.08.2016 №1009 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21серпня 2013 р. № 1222» зі змінами, додаток 2 (чинні для 6 – 11 класів);
- ✓ Методичні рекомендації, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 1.04.2022 № 289 (чинні для 5 класів).

Оцінювання учнів закладу освіти здійснюється з метою створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та

потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Оцінювання здобувачів початкової освіти

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

формуального оцінювання, метою якого відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опанування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

підсумкового оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції. Результат оцінювання особистісних надбань учня/учениці у 1-4 класах учителі виражають вербальною оцінкою за рішення педагогічної ради опорного закладу (протокол № 01 від 31.08.2022 р.)

Формулювання оцінювальних суджень, визначення рівня результату навчання учителі здійснюють на основі Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти (додаток 1 до «Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 кл. закладів ЗСО», наказ МОНУ №813 від 13.07.2021р.). Вона дозволяє забезпечити об'єктивність і точність результату оцінювання.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/ електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці

Об'єктом **підсумкового оцінювання** є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання учитель зіставляє навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладів загальної середньої освіти, з урахуванням Орієнтовної рамки оцінювання. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводять **державну підсумкову атестацію** здобувачів початкової освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік.

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Основою для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формуального оцінювання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти основної й старшої школи базуються і відповідають критеріям, рекомендованим МОН України.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти основної та старшої школи за предметами річного навчального плану розміщені на вебсайті закладу освіти у вкладці «Внутрішня система забезпечення якості освіти».

Оцінювання учнів 5 класів

У 2022/2023 навчальному році здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 №289. Ці рекомендації розроблені для учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Оцінювання результатів навчання учнів 5 класів здійснюється з використанням 12-бальної системи (шкали), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання визначеною законодавством, результати такого оцінювання відображаються у Свідоцтві досягнень. Свідоцтво досягнень відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 5 класу з предметів/інтегрованих курсів, визначених освітньою програмою закладу освіти.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, відповідно до законодавства, є **формувальне, поточне (не поурочне) та підсумкове**: тематичне, семестрове, річне.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання може здійснюватися у формі оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо). Під час формувального оцінювання важливо формувати в учнів 5 класу вміння здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання. **Тематичне оцінювання** може здійснюватися на основі поточного оцінювання із урахуванням проведеної для оцінювання проміжних результатів навчання діагностичної (контрольної) роботи або без проведення такої роботи залежно від специфіки навчального предмета/інтегрованого курсу. Під час виставлення оцінки за тему результати перевірки робочих зошитів, як правило, не враховуються.

Семестрове оцінювання здійснюється на основі результатів тематичного оцінювання та результатів контролю груп загальних результатів навчання, відображених у Свідоцтві досягнень. Систему діагностувальних і контрольних робіт, у тому числі для перевірки рівня сформованості умінь певної групи загальних результатів, визначених у свідоцтві досягнень, учитель планує і розробляє самостійно під час календарно-тематичного планування, керуючись Державним стандартом, освітньою і навчальною програмами та відповідно до кількості годин, передбачених навчальним планом на вивчення предмета/інтегрованого курсу.

Річне оцінювання здійснюється на основі загальних оцінок результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводяться. У Свідоцтві досягнень у **графі «Рік»** ставиться одна оцінка – загальна оцінка результатів навчання за рік. Оцінки за групи результатів навчання у графі «Рік» не виставляються, оскільки вони мають бути враховані в оцінках за семестри. Семестрова та річна оцінки можуть підлягати коригуванню (пункт 3.2. Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06. 2008 р. № 496; пункти 9, 10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14.07. 2015 р. № 762 (зі змінами). Облік результатів тематичного, семестрового, річного оцінювання, оцінювання груп результатів навчання проводиться в класному журналі в окремих колонках без дати. Для забезпечення наступності між підходами до оцінювання результатів навчання здобувачів початкової та базової середньої освіти, прийнято рішення на педагогічній раді колективу від 31.08.2022 р. (протокол №20), що вересень-жовтень – адаптаційний період, упродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання результатів навчання, а з листопада - за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначаються цифрами від 1 до 12. Оцінювання результатів навчання в освітніх галузях «Мистецтво», «Соціальна та здоров'язбережувальна», «Фізична культура» здійснюється на позитивному ставленні до кожного учня, і враховуються не рівень недоліків і прорахунків, а рівень особистих досягнень; із листопада визначаються досягнення учнів із цих галузей у рівнях (Високий, Достатній, Середній, Початковий), а з другого семестру у балах. Якщо рівень результатів навчання учня / учениці визначити неможливо через тривалу відсутність учня / учениці, у класному журналі та свідоцтві досягнень робиться запис «(н/а)» (не атестований(а)).

Оцінювання учнів 6-11 класів

У 2022-2023 навчальному році здійснюється за Критеріями оцінювання та Орієнтовними вимогами оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти. При виставленні тематичної оцінки враховуються всі види навчальної

діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми. При цьому окрема тематична атестації при здійсненні відповідного оцінювання, як правило, не проводиться.

Семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень 28 учня (учениці) з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо.

Річне оцінювання здійснюється на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. При виставленні річної оцінки мають враховуватися: важливість тем, які вивчались у I та II семестрах, тривалість їх вивчення та складність змісту; динаміка особистих навчальних досягнень учня/ учениці з предмета протягом року; уміння застосовувати учнем/ученицею набутих протягом навчального року знань тощо.

Семестрова і річна оцінки можуть підлягати коригуванню (пункт 3.2. Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів; пункти 9-10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу. При цьому потрібно мати на увазі, що відповідно до Положення про золоту медаль «За високі досягнення в навчанні» та срібну медаль «За досягнення в навчанні» (затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 17.03.2015 № 306, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31 березня 2015 р. за № 354/26799) підвищення результатів семестрового оцінювання шляхом коригування не дає підстав для нагородження випускників золотою або срібною медалями. У випадках, що не зазначені у методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України, рішення щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, приймає вчитель, керуючись правом на автономію у професійній діяльності. За потреби, це рішення погоджується з керівником закладу освіти.

Оцінка результатів навчання учнів є конфіденційною інформацією, яку повідомляють лише учневі / учениці, його / її батькам (іншим законним представникам). Відомості, отримані під час підсумкового та, у разі застосування, проміжного, оцінювання результатів навчання, застосовують у формульованні оцінюванні, зокрема, для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів, що постали перед учнем / ученицею, та коригування освітнього процесу.

Орієнтовний перелік інструментів для формульованого оцінювання

№	Назва	Опис інструмента
1	Аналіз портфоліо	Перевірка рівня навчальних досягнень за допомогою портфоліо учня. Портфоліо – це підібрані учнем роботи із зазначенням дати, призначення яких – розповісти історію учнівських досягнень або поступу. Портфоліо зазвичай містить особисті роздуми учня з поясненнями, чому обрано ту чи ту роботу і як саме вона показує досягнення цілей навчання
2	Відповідь хором	Учні одночасно усно реагують на певну репліку. Це може бути відповідь на запитання, висловлення згоди чи незгоди із запропонованим твердженням, повторення сказаного вчителем тощо
3	Візьми і передай	Спільна групова робота, яку використовують, щоб поділитися думками або зібрати інформацію від кожного учасника групи; учні записують відповіді, потім передають вправо, додають власну відповідь на іншому аркуші і продовжують, доки їхній папірець обійде всю групу і знову повернеться до них. Потім обговорюють результати в групі
4	Внутрішнє / зовнішнє коло	Учні стають у два кола, внутрішнє та зовнішнє, обличчям одне до одного. Учні, що стоять навпроти, ставлять одне одному запитання по темі, які вони попередньо написали. Зовнішнє коло рухається і утворюються нові пари. Потім процедура повторюється

5	Газетний заголовок	Вигадайте газетний заголовок, який може бути написаний до теми, яку ми вивчаємо. Передайте основну ідею події
6	Гра в кубик	Покажіть 6 запитань до уроку. Об'єднайте учнів у групи по 4. У кожній групі є один кубик. Кожен кидає кубик та відповідає на запитання з відповідним номером. Якщо номер випав більш ніж один раз, учень може доповнити попередню відповідь або кинути кубик ще раз. Відповіді можна записувати
7	Доповни думку	Письмова перевірка розуміння стратегії, коли учні заповнюють пропуски у запропонованому твердженні
8	Есе «хвилинка»	Питання для есе на одну хвилину – це конкретне питання з орієнтацією на очікуваний(і) результат(и) навчання, на яке можна відповісти за одну-дві хвилини
9	Запис у журнал	Учні записують у свій журнал або зошит розуміння предмету, поняття або те, що вони вивчили на уроці. Вчитель переглядає записи, щоб дізнатися чи зрозумів учень певну тему, урок, поняття або вивчене
10	Записні книжки учнів	Інструмент для учнів для відстежування навчального поступу: куди я рухаюся? де я зараз? як туди дістатися?
11	Збір ідей	Учитель ставить запитання або дає завдання. Учні самостійно відповідають на аркуші паперу, зазначаючи не менше трьох думок / відповідей / тверджень. Учні, що завершили, встають. Вчитель звертається до певного учня і просить його поділитися записаними ідеями. Учні викреслюють пункти, попередньо озвучені однокласниками і сідають, коли в них а аркушах закінчилися всі записані ідеї, незалежно від того, чи вони були озвучені саме ними. Вчитель продовжує опитувати учнів, доки сядуть усі
12	З-Х-В та ЗХВ+	Учні відповідають групами, в парах або індивідуально на запитання «Що ми вже знаємо?» (З), «Що ми хотіли б дізнатися?» (Х) та «Що вже вивчили за темою?» (В). Плюс (+) просить учнів класифікувати отримані знання за допомогою концептуальної карти або наочної схеми, яка відображає ключову інформацію. Потім кожен учень записує короткий підсумок (на один абзац) про вивчене
13	Картка на вихід	Це письмові відповіді учнів на запитання на картках, які учням роздають наприкінці уроку, після завершення певного виду роботи, теми тощо
14	Концептуальна карта	Будь-яка можлива форма схематичної наочності, яка допомагає учням побачити взаємозв'язки між поняттями за допомогою побудованих схем ключових слів, що позначають такі поняття
15	Лідер за номером	Учні об'єднуються в групи по чотири і кожному члену групи присвоюється номер. Учитель ставить питання / проблему і всі чотири учні її обговорюють. Вчитель називає номер і відповідний учень у кожній групі відповідає
16	Найзаплутаніший (або найясніший) момент	Це варіант однихвилинки. Можна дати учням трохи більше часу для відповіді на запитання. Запитайте (в кінці уроку або під час паузи, яка утворилася після пояснення теми): «Який найбільш заплутаний момент» сьогоdnішнього заняття?» або «Що вам здалося незрозумілим у понятті «_____»?»
17	Перевірка неправильного розуміння	Учитель надає учням поширені або передбачувані помилкові твердження з певної теми, щодо певного принципу або процесу і запитує, чи згодні вони з цим чи ні та чому. Учні мають дати аргументовані відповіді. Перевірка неправильного розуміння може також застосовуватися у формі тесту з декількома варіантами відповіді або гри «правильно неправильно»

18	Перефразування	Учні мають висловити власними словами основну ідею уроку чи щойно поясненої теми
19	Підбиття підсумків	Форма роздумів одразу після певного виду роботи
20	Підказка за аналогією	Учні мають сформулювати думку на основі підказки-аналогії: (певне поняття, принцип або процес) _____ виглядає як _____ тому що _____
21	Підсумок А-Б-В	Кожному учневі в класі присвоюється окрема літера алфавіту, а він обирає слово, яке починається на цю літеру та пов'язане з вивченою темою
22	Підсумок або питання на картках	Учитель час від часу роздає картки й просить учнів писати з обох сторін за такими правилами: (Один бік) на підставі вивченого (теми, розділу), опишіть основну велику ідею, яку ви зрозуміли, у формі короткого висновку. (Другий бік) запишіть те, що ви ще не повністю зрозуміли у вигляді твердження або запитання
23	Підсумок одним реченням	Учнів просять написати підсумкове речення, яке відповідає на запитання «хто», «що», «де», «коли», «чому», «як» щодо певної теми
24	Підсумок одним словом	Учні мають обрати з-поміж наведених варіантів (або запропонувати самостійно) слово, яке найкраще підсумовує тему
25	Подумай – запиши – обговори в парі – поділися	Учні обдумують відповідь самостійно, записують її, об'єднуються в пари та обговорюють відповідь із партнерами, а потім озвучують її всьому класу
26	Подумай – розкажи в парі	Вчитель ставить учням запитання. Учні самостійно формулюють відповіді протягом визначеного часу, потім повертаються кожен до свого партнера та надають йому відповідь. Вчитель викликає декілька пар на вибір, які озвучують свої відповіді у класі
27	Пригадай – підсумуй – запитай – пов'яжи за 2 хвилини (ППЗП2)	За дві хвилини учні повинні <i>пригадати</i> та назвати у правильному порядку найважливіші ідеї, отримані на попередньому занятті; за дві хвилини <i>підсумувати</i> ці пункти одним реченням, записати одне основне <i>запитання</i> , на яке вони хочуть отримати відповідь та знайти одну <i>прив'язку</i> цього матеріалу до основної теми предмету чи курсу
28	Рішення-рішення	Учитель висловлює певну думку, потім просить учнів зайняти сторону, що відповідає їхній думці з цієї теми і поділитися аргументацією. Учні можуть змінювати сторону після обговорення
29	Самооцінювання	Процес, під час якого учні збирають дані про власне навчання, аналізують що саме відображає їхні успіхи в досягненні навчальних цілей та планують наступні кроки
30	Семинар за Сократом	Учні ставлять питання одне одному з певного важливого питання або теми. Питання ініціюють розмову, яка триває як серія відповідей та додаткових запитань
31	Сигнали руками	Учні на прохання вчителя показують визначені сигнали рукою, щоб повідомити про рівень розуміння певного поняття, принципу або процесу: «Розумію _____ і можу пояснити» (наприклад, великий палець вгору). «Ще не зовсім розумію _____» (наприклад, великий палець вниз). «Не впевнений щодо _____»

		(наприклад, помахати рукою)
32	Скажи щось	Учні по черзі обговорюють у групі певний прочитаний розділ або переглянуте відео
33	Сортування слів	Учням дають набір словникових термінів, які вони сортують за заданими або створеними ними категоріями
34	Спінер ідей	Учитель створює спінер, розділений на 4 сектори з написами «Спрогнозуй», «Поясни», «Підсумуй», «Оціни». Після пояснення нового матеріалу вчитель крутить спінер та просить учнів відповісти на запитання залежно від місця зупинки спінера. Наприклад, спінер зупиняється на секторі «Підсумуй», тоді вчитель може сказати: «Назви ключові поняття, про які щойно йшлося»
35	Спостереження	Учитель готує протокол спостереження із переліком учнів у класі, де буде зазначено, за якими саме очікуваними результатами він буде спостерігати. Рухаючись класом, він спостерігає за учнями, коли вони працюють, і робить необхідні записи та позначки в протоколі спостереження
36	Тестування	За допомогою тестування вчитель перевіряє опанування учнями фактичної інформації, понять. Орієнтовні типи тестових завдань: Декілька правильних варіантів Правильно/Неправильно Коротка відповідь Знайди відповідність Розширена відповідь
37	Трикутна призма (червоний, жовтий, зелений)	Учні дають вчителю зворотний зв'язок, показуючи колір, що відповідає рівню розуміння
38	Усне опитування	Учитель пропонує учням відповісти на запитання, наведені нижче: Чим це _____ схоже на/відрізняється від _____? Які характерні риси/елементи _____? Як _____ іще можна показати/проілюструвати _____? У чому полягає головна ідея, ключова концепція, мораль _____? Як _____ стосується _____? Які ідеї / деталі можна додати до _____? Наведіть приклад _____? Що не так з _____? Який висновок ви могли б зробити з _____? Які висновки можна зробити з _____? На яке питання ми намагаємося відповісти? Яку проблему ми намагаємося вирішити? Що ви можете сказати про _____? Що може статися, якщо _____? Які критерії можна взяти для оцінки _____? Які докази підтверджують _____? Як ми можемо довести / підтвердити _____? Як це можна розглядати з точки зору _____? Які альтернативи _____ слід розглянути? Який підхід/стратегію ви могли б використати для _____?

39	Учнівська конференція	Бесіда з кожним учнем особисто для перевірки рівня розуміння
40	Хрестики-нулики	Набір видів роботи, з яких учні самостійно можуть обирати ті, що можуть продемонструвати їхнє розуміння теми. Набір представлений у вигляді сітки з дев'яти квадратів, схожої на дошку для гри в хрестики-нулики, можна попросити учнів обирати так, щоб зрештою закреслити «три підряд». Завдання можуть відрізнятися за змістом, процесом та результатом і можуть бути адаптовані залежно від глибини знань
41	Хто швидше?	Робота в парі – слухач і ведучий. Обидва знають категорію (тему), однак ведучий стоїть спиною до дошки / екрану. З'являються слова на задану тему, слухач дає підказки, а ведучий намагається вгадати слово. Пара, яка завершила першою, встає
42	Швидкий запис	Попросіть учнів відповісти за 2-10 хвилин на відкриті запитання або твердження
43	Шкала Лайкерта	Учитель наводить 3-5 тверджень, які явно не є істинними або помилковими, але дещо спірними. Мета полягає в тому, щоб допомогти учням подумати над текстом, а потім обговорити його з однокласниками. Наприклад, «Герой (ім'я) не повинен був робити (що саме)» повністю погоджуюся не погоджуюся погоджуюся повністю погоджуюся
44	3-2-1	Учні виконують такі варіанти завдань, визначаючи за прочитаним текстом: три речі, які ви дізналися, два цікаві факти, одне питання, що залишилося; три ключові слова, дві відмінності між __, один вплив на __; три важливі факти, дві цікаві ідеї, одне уявлення про себе як учня; три нові терміни, дві нові ідеї, одна річ, яку потрібно обдумати; три питання до тексту (незнайомі слова або незрозумілі ідеї), два прогнози за текстом (що станеться далі, враховуючи вже прочитане), знайдіть один зв'язок у тексті (з тим, що ви вже знали або випробували)
45	Трихвилинна пауза	Трихвилинна пауза дає змогу учням зупинитися, обміркувати певні представлені явища та ідеї, прив'язати їх до вже наявних знань або досвіду та попросити роз'яснень. Я змінив(ла) ставлення до... Я більше дізнався(лася) про... Мене здивувало... Я почувався(лася)...
46	Є питання, в кого є відповідь?	Учитель робить два набори карток. Перший набір має запитання за певним розділом навчання. У другому наборі містяться відповіді. Учитель роздає картки з відповідями учням, а потім він або учень зачитує класу питання на картці. Всі учні перевіряють свої картки з відповідями, щоб знайти правильну відповідь

Вимоги до осіб, які можуть розпочати здобуття базової середньої освіти

Зарахування Ліцей №1 м. Хоростків Хоростківської міської ради Тернопільської області здійснюється відповідно до наказу директора школи, що видається на підставі заяви одного з батьків дитини (чи повнолітньої особи, яка має намір здобувати освіту), поданої особисто (з пред'явленням документа, що посвідчує особу заявника).

До заяви додаються:

- 1) копія свідоцтва про народження дитини або документа, що посвідчує особу здобувача освіти (під час подання копії пред'являється оригінал відповідного документа);
- 2) оригінал або копія медичної довідки за формою первинної облікової документації № 086-1/о «Довідка учня загальноосвітнього навчального закладу про результати обов'язкового

медичного профілактичного огляду», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 серпня 2010 року № 682, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10 вересня 2010 року за № 794/18089;

3) оригінал або копія відповідного документа про освіту (у разі наявності).

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Заяву про зарахування дитини до першого класу подаються до навчального закладу одним з батьків дитини особисто до 31 травня.

Навчання за освітньою програмою базової середньої освіти можуть розпочинати учні, які на момент зарахування (переведення) до закладу загальної середньої освіти, що забезпечує здобуття відповідного рівня повної загальної середньої освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено відповідним документом встановленого зразка (свідоцтвом досягнень, свідоцтвом про здобуття початкової освіти).

У разі відсутності результатів річного оцінювання з будь-яких предметів за рівень початкової освіти учні повинні пройти відповідне оцінювання упродовж першого семестру навчального року.

Учні, які закінчили початкову школу, за рішенням педагогічної ради, яке затверджується наказом директора закладу, переводяться на наступний рік навчання (до 5 класу).

Тривалість базової середньої освіти становить 5 років.

Випускники основної школи отримують свідоцтво про базову загальну середню освіту (випускники з навчальними досягненнями високого рівня (10, 11, 12 балів) – свідоцтво про базову загальну середню освіту з відзнакою).

Свідоцтво про базову загальну середню освіту дає право на продовження навчання в школі III ступеня, вступ до професійно-технічного навчального закладу, вищого навчального закладу I-II рівня акредитації.

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Учні дев'ятих класів, які завершили здобуття базової середньої освіти, переводяться до десятого класу відповідно до пункту 2 Порядку переведення учнів закладу загальної середньої освіти на наступний рік навчання чи випускаються із закладу (за власною заявою (у разі досягнення повноліття) чи заявою одного з батьків, інших законних представників).

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Особливості освітнього процесу у 2022/2023 н.р.

У зв'язку із можливим запровадженням карантинних заходів та продовженням воєнного стану у країні Ліцей №1 м. Хоростків Хоростківської міської ради Тернопільської області у 2022/2023 навчальному році буде проводити освітній процес у дистанційній формі з застосуванням випробуваних в 2021/2022 н.р. інтернет-сервісів. Кожен учитель передбачить і буде застосовувати можливості засобів та інструментарію дистанційного навчання в умовах очного навчання, а також змішане навчання.

Педагоги використовуватимуть такі інструментарії дистанційного навчання :

- канал МОН України;
- онлайн-дошки;
- блоги;
- YouTube (проект «Всеукраїнська школа онлайн»);
- сайт школи (для викладу навчального матеріалу);

- платформу МЕЕТ (для проведення онлайн уроків, онлайн нарад, засідання педагогічної ради, засідання атестаційної комісії, засідання методичної ради);
- HUMAN (для зворотнього зв'язку та індивідуальної роботи зі здобувачами освіти, оцінювання учнів). Вибір платформи схвалюється на засіданні педагогічної ради.

Адміністрація школи організовує, координує та здійснює контроль за виконанням вчителями закладу освітніх програм; забезпечує академічну свободу педагогів, включаючи свободу вільного вибору форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, з метою впровадження методик із використанням технологій дистанційного навчання.

Педагоги закладу здійснюватимуть освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання, електронних засобів комунікацій відповідно до навчального навантаження вчителів та розкладу занять на 2022/2023 н.р. Під час дистанційного навчання проводять методичну, організаційно-педагогічну роботу, а саме: проведення відео-конференцій, розсилання матеріалів з виконання учнями дистанційних завдань, розроблення мультимедійних презентацій, підбір та створення відео-уроків, складання тестових завдань, надання індивідуальних консультацій учням та батькам. Педагоги дотримуються певних вимог щодо ведення класних журналів під час карантину: здійснюють під час освітнього процесу оцінювання результатів навчання учнів із використанням технологій дистанційного навчання та фіксують у зручній для вчителя спосіб, перенесення оцінок здійснюють у класних журналах до кінця робочого тижня.

Адміністрація та усі члени педколективу слідкуватимуть за тим, щоб організація освітнього процесу і в умовах очного, і в умовах дистанційного навчання (якщо виникне така необхідність і воно буде вимушено застосоване) не призводила до перевантаження учнів та гарантувала безпечні та нешкідливі умови здобуття освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, подані в рамках навчального плану в додатках. Очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, перелік яких наведено в додатках; зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України», і розміщені на офіційному вебсайті МОН України.

Освітня програма схвалюється педагогічною радою закладу освіти та затверджується його керівником. Основою для розроблення освітньої програми є Державний стандарт загальної середньої освіти відповідного рівня.

РОЗДІЛ 2. Особливості організації роботи у початковій школі

З метою виконання вимог Державних стандартів початкової освіти навчальні плани Ліцею №1 м.Хоростків Хоростківської міської ради Тернопільської області містять усі навчальні предмети інваріантної складової, передбачені обраним варіантом навчальних планів та типової освітньої програми, озробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України, протокол №2/2-2 від 22.02.2018; наказ МОН від 12.08.2022 №743-22.

- **для 1-2 класів** - за типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти I ступеня, затвердженою наказом МОН України від 12.08.2022 № 743-22;

- **для 3-4 класів** - за типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти I ступеня, затвердженою наказом МОН України від 12.08.2022 № 743-22.

Загальний обсяг навчального навантаження

- для учнів 1 класу складає 805 годин на навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у відповідному навчальному плані (Додаток 1).

- для учнів 2-х класів закладів загальної середньої освіти складає 875 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у відповідному навчальному плані (Додаток 2).

- для учнів 3-х класів закладів загальної середньої освіти складає 910 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у відповідному навчальному плані (Додаток 3).

- для учнів 4-х класів закладів загальної середньої освіти складає 910 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у відповідному навчальному плані (Додаток 4).

Керуючись Положенням про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженим наказом МОН України №8 від 12 січня 2016 року та внесеними змінами і доповненнями до вище зазначеного Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженими наказом МОН України №955 від 10.07.2019 року організовано індивідуальну форму здобуття освіти (педагогічний патронаж) у 4 класі (одній учениці), складено індивідуальний навчальний план (Додаток 5).

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах. Години варіативної частини на кожному ступені навчання розподілені на основі діагностики побажань учнів та батьків, враховуючи рекомендації МОН України і кадрове та технічне забезпечення закладу.

Визначено гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти, що забезпечує реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87, через окремі предмети.

На розширення спектра пізнання дитини, формування цілісного сприйняття світу спрямована варіативна складова навчального плану. На першому ступені навчання як курс за вибором вводиться предмет «Основи християнської етики» (у 3-4 класах по 1 год. в тиждень). Для розвитку логічного мислення на навчання математики в 2 класах використано 1 годину з варіативної складової навчального плану, на вивчення української мови додано 1 год. в 1 класах.

У 1-4 класах освітня галузь «Фізкультурна» реалізується через викладання предмета «Фізична культура». Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

Відповідно до загальних положень Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня, затверджених наказом МОНУ від 12.08.2022 № 743-22, освітню програму укладено за такими освітніми галузями: мовно-літературна, математична, я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі), інформативна, мистецька, технологічна, фізкультурна; до предметів, які вивчаються в початковій школі закладу відносяться: українська мова, іноземна мова, математика, природознавство, я у світі, образотворче мистецтво, музичне мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура, хореографія. Зміст предметів, які вивчаються в початковій школі, закладений в переліку навчальних програм для учнів закладів загальної середньої освіти I ступеня (затверджених наказом МОН від 29.05.2015 № 584). Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Із метою запобігання перевантаження учнів предмети, для вивчення яких виділена непарна кількість годин, будуть вивчатися таким чином:

Клас	Назва дисципліни	I семестр/к-ть год.	II семестр/к-ть год.
------	------------------	---------------------	----------------------

2	Українська мова	3,5	3,5
	Літературне читання	3,5	3,5
3-4	Українська мова	3,5	3,5
	Літературне читання	3,5	3,5

Очікувані результати навчання та компетентностей учнів

Освітня програма спрямована на реалізацію мети та завдань освітньої галузі, визначених у Державному стандарті початкової загальної освіти, що забезпечує формування у молодших школярів ключових компетентностей, які позначаються через уміння вчитися, здатність логічно міркувати, уміння критично мислити, готовність розв'язувати проблеми із застосуванням досвіду практичної діяльності для вирішення повсякденних задач, уміння працювати в команді тощо. Крім того, навчання в 1-4 класах сприятиме виробленню в учнів передумов самостійного пошуку й аналізу інформації, фінансової грамотності та 15 підприємницьких навичок. Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Тому доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації. Навчальні досягнення здобувачів освіти в 1-4 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Форми організації освітнього процесу

Відповідно до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня педагогічний колектив запроваджує такі форми організації освітнього процесу:

- ✓ різні типи уроків:
  - формування компетентностей;
  - розвитку компетентностей;
  - перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
  - корекції основних компетентностей;
  - комбінований урок;
- ✓ екскурсії,
- ✓ віртуальні подорожі,
- ✓ спектаклі,
- ✓ квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Впровадження Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898.

**Загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі
базової середньої освіти, його розподіл між освітніми галузями**

З метою виконання вимог Державних стандартів базової середньої освіти навчальні плани **5 класів (адаптаційний цикл)** містять усі навчальні предмети інваріантної складової, передбачені обраним варіантом навчальних планів Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН № 235 від 19.02.2021.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-класів (адаптаційний цикл базової середньої освіти) із навчанням українською мовою) згідно з типовим планом наведено в таблиці.

Назва освітньої галузі	Навчальне навантаження	Кількість годин 5 клас
Мовно-літературна	На тиждень	12
	На рік	420
Математична	На тиждень	5
	На рік	175
Природнича	На тиждень	2
	На рік	70
Соціальна і здоров'я збережувальна	На тиждень	1,5
	На рік	52,5
Громадянська та історична	На тиждень	1
	На рік	35
Технологічна	На тиждень	2
	На рік	70
Інформатична	На тиждень	1,5
	На рік	52,5
Мистецька	На тиждень	2
	На рік	70
Фізична культура	На тиждень	3
	На рік	105

Усього	На тиждень	30
	На рік	1050
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, вибіркового освітніх компонентів, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	На тиждень	1
	На рік	70
Загально річна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	На тиждень	30
	На рік	1050
Гранично допустиме навантаження учнів	На тиждень	28
	На рік	980

Навчальний план для 5 класів поданий у додатку 6.

Додатковий час на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації у навчальних робочих планах 1 год. розподілено таким чином: 0, 5 год. – на вивчення української мови, 0, 5 год. – на вивчення зарубіжної літератури.

Предмети та курси з навчальним навантаженням 0,5 години на тиждень вивчаються протягом одного семестру - інтегрований курс «Духовність і мораль в житті людини в II семестрі», українська мова в I семестрі – 5 год., у II – 4, англійська мова в I семестрі I семестрі – 4 год., у II – 3, інформатика в I семестрі – 1 год., у II – 2 год.

Перелік модельних навчальних програм

Відповідно до навчального плану визначено перелік модельних навчальних програм, що використовуються закладом освіти в освітньому процесі (перелік затверджено педрадою протокол № 15 від 06.05.2022 р.)

Модельні програми рекомендовані Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795).

У Ліцей №1 м.Хоростків Хоростківської міської ради Тернопільської області розроблено та затверджено педагогічною радою (протокол №20 від 31.08.2022 р.) навчальні програми для вивчення предметів у 5 класах (Додаток 13).

**Модельні навчальні програми
для 5-А, 5-Б, 5-В класів
на 2022/2023 навчальний рік**

Предмет	МНП	Підручник (автори, назва, в-во)	Альтернативний підручник (до цієї ж програми)	Примітки
Українська література	Українська література. 5-6 класи // Т. О. Яценко, Т. Б. Качак, В. В. Кизилова, В. І. Пахаренко, С. О. Дячок, Л. М. Овдійчук, О. А. Слижук, В. М. Макаренко, І. А. Тригуб. Київ, 2021	Калинич О., Дячок С. Українська література : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти // За науковою редакцією Ю. Ковбасенка. Тернопіль : Астон, 2022	Качак Т.Б., Тебешерська О.С. Українська література : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. ВЦ Академія, 2022	
Українська мова	Українська мова. 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти // Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.	Заболотний О., Заболотний В. Українська мова: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2022	Авраменко О. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. Київ : Грамота, 2022.	
	Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я. Вступ до історії та громадянської освіти. 5 клас для закладів загальної середньої освіти	Щупак І., Бурлака О., Піскарьова І, Посунько А. Вступ до історії України та громадянської освіти. Київ: "Оріон", 2022	Власов В., Гирич І., Данилевська О. Вступ до історії України та громадянської освіти. Київ: "Генеза", 2022	
Англійська мова	Зимомря І. М., Трифан М.С., Унгурян І. К., Яковчук М.В. Іноземна мова. 5-9 класи для закладів загальної середньої освіти	Мелані Вільямс, Джоанна Коста. Prepare. Видавництво : Cambridge University Press	Амелія Уолкер Ненсі Левіс Маргарет Робінсон Олександр Любченко. Hip-Hip Hello.	

			Харків: “Ранок”	
<i>Мистецтво (інтегрований курс)</i>	Кондратова Л.Г., Федун С.І., Чорний О.В. Мистецтво. 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти	Кондратова Л., Федун С., Чорний О. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2022	Кізілова Г. О., Гринишина Л. М. Науковий редактор: Кузьменко Г. В. Мистецтво. Т. : Астон, 2022	
Пізнаємо природу (інтегрований курс)	Коршевнюк Т.В. Пізнаємо природу. 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти	Янкавець О.О. Дубчак О.Д. Ільченко Г.В. Пізнаємо природу. Харків : «Ранок», 2022	Коршевнюк Т.В., Ярошенко О. Г. Пізнаємо природу. 5 клас. Київ : УОВЦ «Оріон»	
Зарубіжна література	Ніколенко О., Ісаєва О., Клименко Ж., Мацевко-Бекерська Л., Юлдашева Л. (голова), Рудніцька Н., Туряниця В., Тіхоненко С., Вітко М., Джангобекова Т. Зарубіжна література. 5-6 класи	Ковбасенко Ю.І., Ковбасенко Л.В., Дячок С.О. Зарубіжна література. 5 клас. Київ: В-во «Літера ЛТД», 2022	Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Рудніцька Н. П., Ковальова Л.Л., Орлова О.В., Юлдашева Л. П., Туряниця В. Г., Лебедь Д. О. Зарубіжна література. 5 клас. ВЦ “Академія”	
Інформатика	Інформатика. 5-6 клас для закладів загальної середньої освіти (авт. Морзе Н. В., Барна О. В.)	Морзе Н.В., Барна О.В. Інформатика. 5 клас. Частина І. Київ : УОВЦ “Оріон”	Ривкінд Й. Я., Лисенко Т. І., Чернікова Л. А., Шакотько В. В. Інформатика. 5 клас	
Математика	Істер О.С. Математика. 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти	Істер О.С. Математика. Навчальний посібник. 5 клас, частина І. ТОВ “Видавництво Генеза”	Джон Ендрю Біос. Математика. 5 клас. К. : «Видавництво «Лінгвіст»	

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	Гущина Н. І., Василяшко І. П. Здоров'я, безпека та добробут (інтегрований курс). 5-6 класи	Здирок О., Синюк Л., Фука М. Здоров'я, безпека та добробут. Тернопіль : Астон.	Тагліна О.В. Здоров'я безпека та добробут // О.В. Тагліна. Харків: Ранок.	
Трудове навчання	Ходзицька І. Ю., Горобець О. В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М. Технології 5-6 клас	Технології. 5 класу закладів загальної середньої освіти // Ходзицька І. Ю. Горобець О. В. Медвідь О. Ю. Пасічна О. Ю. Приходько Ю. М. Крімер В. В. Павич Н. М.		
Духовність і мораль в житті людини	Жуковський В.М., Сіданіч І.Л., Грищук Д.Г., Губеня І.І., Лахман Н.М.			
Фізична культура	Педан О.С., Коломоєць Г. А. , Боляк А. А., Ребрина А. А., Дерев'янко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти			

Опис форм організації освітнього процесу

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх освітніх потреб.

У рамках академічної свободи обрано наступні форми організації освітнього процесу.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«ігри», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності.

Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Впровадження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392

З метою виконання вимог Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти навчальні плани Ліцею №1 м. Хоростків містять усі навчальні предмети інваріантної складової, передбачені обраним варіантом навчальних планів типової освітньої програми для 5-9 класів затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 (таблиця 1).

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 6-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 9237,5 годин/навчальний рік:

- для 6-х класів – 1170 годин/навчальний рік,
- для 7-х класів – 2240 годин/навчальний рік,
- для 8-х класів – 3377,5 годин/навчальний рік;
- для 9-х класів – 2450 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах закладу загальної середньої освіти II ступеня (далі –навчальний план *(Додатки 6-10)*).

Керуючись Положенням про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженим наказом МОН України №8 від 12 січня 2016 року та внесеними змінами і доповненнями до вище зазначеного Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженими наказом МОН України №955 від 10.07.2019 року одному учню організовано індивідуальну форму здобуття освіти (педагогічний патронаж) у 8 класі, складено індивідуальний навчальний план *(Додаток 11)*.

З метою виконання вимог Державного стандарту навчальні плани містять усі предмети інваріантної складової (базові предмети), передбачені обраним варіантом навчальних планів Типової освітньої програми.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів "Фізична культура" та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюються відповідно до Закону України "Про повну загальну середню освіту".

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 "Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти" години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Навчальні плани зорієнтовані на роботу основної школи за 5-денним навчальним тижнем.

У 6-9 години варіативної складової розділено наступним чином: факультатив «Основи християнської етики» - по 1 годині.

Основи християнської етики внесено до варіативної складової з метою формування в учнів християнських чеснот, формування духовного світу дітей, духовності як провідної якості особистості.

Варіативність змісту базової середньої освіти реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь тощо

Варіативна складова навчальних планів використовується й на збільшення годин на вивчення окремих предметів інваріантної складової. У такому разі розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Години фіксуються в календарному плані, який погоджується заступником директора з навчально-виховної роботи. Учитель зазначає проведені уроки в частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години. Тому з метою впровадження допрофільного навчання за рахунок варіативної складової збільшено години на вивчення предметів інваріантної складової навчальних планів:

Клас	Назва предмета	Кількість год. (додано)
8-А	Біологія	1 год.
8-Б	Історія України:	0,5 год.
8-В	Історія України:	0,5 год.
9-А	Біологія	1 год.
9-Б	Фізика	1 год.

З метою запобігання перевантаження учнів предмети, для вивчення яких виділена непарна кількість годин, будуть вивчатися таким чином:

З метою запобігання перевантаження учнів предмети, для вивчення яких виділена непарна кількість годин, будуть вивчатися таким чином:

Клас	Назва предмета	I семестр/к-ть год.	II семестр/к-ть год.

7	Українська мова	2,5	2,5
8-А, 9	Історія України	1,5	1,5
9	Географія	1,5	1,5
7	Хімія	1,5	1,5

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлена відповідно до Закону України "Про повну загальну середню освіту". Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти подані в рамках навчальних програм для учнів закладів загальної середньої освіти II ступеня, затверджених наказами МОН «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів ЗНЗ» від 07.06.2017 №804, наказом Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, закладом визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових таких компетентностей учнів:

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p>

		<p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та</p>

		діаграм за допомогою програмних засобів
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна громадянська компетентності і	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>

9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями педагогічним колективом реалізується насамперед через організацію навчального середовища (зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання); окремі предмети (при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти), предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу (організація тематичних днів та предметних тижнів) і роботу гуртків (формування творчо спрямованої особистості, виявлення інтересів, здібностей, нахилів, самореалізація вихованців, творча співпраця учителів та учнів).

Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості

створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірці його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти внутрішнього забезпечення якості освіти

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки, інтегровані уроки, проблемний урок, відеоуроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку будуть проходити навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-9-х класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнями розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання. Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу. Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу. Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань). Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті

окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів

З метою утримання інтересу учнів до навчальних предметів, навчальних курсів учителі нашої школи організують освітню діяльність школярів і в нестандартній формі, для якої характерна оригінальна подача матеріалу, зайнятість учнів не тільки при підготовці, але і в проведенні самих уроків, занять через різні форми колективної і групової, індивідуальної роботи, що допомагає їм учитись в атмосфері творчого пошуку.

На етапі **формування компетентностей** учителі школи використовують віртуальні екскурсії (умовне «відвідування» визначних місць, огляд експонатів різних музеїв, виставок за допомогою мультимедійних ресурсів, Інтернету, яке організовує учитель-«екскурсовод» або учні, виконуючи ролі екскурсоводів, репортерів, дослідників, енциклопедистів), уроки - подорожі , інтегровані уроки (це уроки інтегрованих зв'язків декількох предметів, вони дають можливість сформувати і яскравіше уявити навколишні взаємозв'язки і явища), уроки- кейси (з використанням необхідної сукупності матеріалу, взятого з різних предметів із метою формування цілісної картини про явище чи об'єкт, який вивчається), уроки – взаємонавчання (учитель детально з демонстраціями пояснює матеріал, потім другий раз пояснює за допомогою опорних таблиць і конспектів, третій раз пояснює швидко, потім організовується групова робота над новим матеріалом із метою засвоєння його на уроці, в ході якої учень - консультант навчає учнів групи, приймає залік й оцінює).

На етапі **розвитку компетентностей** – уроки-аукціони, уроки-практикуми (учні працюють у парах або індивідуально за інструкцією або алгоритмом, що запропоновані вчителем (виміри на місцевості, робота зі схемами, ознайомлення із приладами й механізмами, проведення дослідів і спостережень тощо), навчально-практичні заняття неекспериментального характеру (на яких учні самостійно, але за спрямовувального керівництва й періодичного контролю вчителя, виконують певні види робіт, що передбачають набуття вмінь і навичок навчально-пізнавальної діяльності, а також розширення, поглиблення й узагальнення знань і формування наукового світогляду учнів через розв'язування задач, роботу з літературою), уроки-ділові ігри, конференції, дебати, дослідження (це така навчальна форма, в якій домінує дослідницький метод вивчення матеріалу, що забезпечує виховання творчої особистості, розвиток творчих задатків учнів, вчить їх мислити, здобувати знання самостійно й застосовувати їх на практиці), уроки - захисти проєктів (робота над проєктом передбачає самостійну практично-дослідницьку і послідовно-логічну діяльність учня (групи учнів) над зарані визначеною темою чи проблемою).

На етапі **перевірки та оцінювання досягнення компетентностей** – уроки-заліки (це форма перевірки досягнень учнів з вивченої теми чи розділу курсу навчального предмета за переліком питань, що охоплюють основний зміст розділу (закони, теорії, ідеї, алгоритми), та диференційованими завданнями практичного й теоретичного характеру), практичні та лабораторні заняття (безпосередньо пов'язані з навчальним експериментом, дослідями, виконанням домашніх експериментальних завдань, розв'язуванням задач з використанням спостережень та дослідів), уроки-змагання (квести).

На етапі **корекції основних компетентностей** – турніри, уроки-семінари (основними елементами даного уроку є оволодіння учнями знаннями певної теми, підготовка реферативних повідомлень з конкретних питань та підготовка дискусійних запитань до аудиторії), диспути (передбачають розгляд, дослідження, дискусію учнів на уроці навколо конкретної проблемної ситуації певної теми з метою правильного її вирішення), оглядові консультації (форма навчання, у процесі якої учень отримує відповіді на конкретні запитання або пояснення складних для самостійного осмислення проблем, можуть бути індивідуальними або груповими).

Такий підхід щодо реалізації освітньої програми зумовлений необхідністю формування компетентностей через діяльну спрямованість навчання, яка передбачає включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

Повернути учням інтерес до шкільних предметів, зробити навчання цікавим, посилити бажання учитися – головні завдання нашої школи. На нашу думку, сприяти вирішенню поставлених перед освітою завдань мають інноваційні технології навчання.

Упровадження нетрадиційних педагогічних технологій суттєво змінило освітньо-розвиваючий процес, що дозволяє вирішувати багато проблем розвивального, особистісно орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи учнів.

Використання комп'ютерних технологій у нашій школі не тільки допомагає організувати навчальний процес з використанням ігрових методів, але й отримати більший зворотний зв'язок. Використання ресурсів і послуг Інтернету значно розширює можливості і вчителя і учня в усіх видах діяльності.

Учителі Ліцею №1 м.Хоростків у своїй діяльності використовують інноваційні методи у викладанні. Це нові методи спілкування з учнями, позиція ділового співробітництва з ними і залучення їх до нинішніх проблем.

Таким чином, завдання педагогічного колективу – в повній мірі реалізувати та гармонійно поєднати всі аспекти освітнього процесу через :

- системи уроків, які передбачають завдання освіти, виховання і розвитку учнів;
- зміст діяльності учителя і учнів;
- різноманітність методів, форм і засобів навчання.

РОЗДІЛ 4. Профільна середня освіта

Впровадження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392

Навчальний план для 10-11 класів на 2022/2023 н.р. розроблено за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженими наказом МОН України від 20.04.2018 №408; наказу МОН України «Про внесення змін до типової освітньої програмами закладів загальної середньої освіти III ступеня» від 28.11.2019 р. №1493 (таблиця 2.3), наказу МОН України «Про внесення змін до типової освітньої програмами закладів загальної середньої освіти III ступеня» від 31.03.2020 №464»; відповідно до Державного стандарту, з метою його впровадження у частині повної загальної середньої освіти з 02 вересня 2019 року. Він містить загальний обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів, вибірково-обов'язкових предметів, профільного предмета.

Профільні предмети: біологія і екологія, хімія, географія.

Загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 10-11-х класів складає 3780 годин/навчальний рік:

Загальний обсяг навчального навантаження учнів

для 10-х класів – 2520 годин/навчальний рік,

для 11 класу – 1260 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах закладу загальної середньої освіти III ступеня (*Додаток 12*).

Наш заклад загальної середньої освіти для складання навчального плану вибрав варіант (*таблиця 2*), який містить перелік базових предметів, який включає окремі предмети суспільно-гуманітарного та математично-природничого циклів, а також вивчення профільних предметів (*таблиця 3*).

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами («Інформатика», «Технології»), що вивчаються на рівні стандарту.

У 10-11 класах збільшено години на вивчення базових предметів навчальних планів:

Клас	Назва предмета	Кількість год. (додано)
------	----------------	-------------------------

10-А,Б	Українська мова	1 год.
10-А	Математика	0,5 год.
10-Б	Математика	1 год.
10-А,Б	Захист України	0,5 год.
10-А	Історія України	0,5 год.
10-Б	Історія України	1 год.
11	Українська мова	1 год.
11	Математика	1 год.
11	Історія України	1 год.
11	Захист України	0,5 год.
11	Англійська мова	0,5 год.

З метою впровадження профільного навчання у 10-11 класах введено вивчення профільних предметів:

Клас	Назва предмета	Кількість год
10-А	Географія	5 год.
10-Б	Хімія	4 год.
11	Біологія та екологія	5 год.

З метою запобігання перевантаження учнів предмети, для вивчення яких виділена непарна кількість годин, будуть вивчатися таким чином:

Клас	Назва предмета	I семестр/к-ть год.	II семестр/к-ть год.
10-Б,11	Історія України	2,5	2,5
10-Б	Географія	1,5	1,5
10	Математика	3,5	3,5
10-А	Хімія	1,5	1,5
11	Англійська мова	2,5	2,5

При тематичному плануванні педагогами враховано засоби інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів для реалізації наскрізних ліній.

Очікувані результати навчання учнів

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм для учнів закладів загальної середньої освіти III ступеня (затверджені наказами МОН України «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10-11 класів ЗЗСО» від 23.10.2017 № 1407 та від «Про надання грифу МОН навчальним програмам з фізики і астрономії для учнів 10-11 класів ЗЗСО» 24.11.2017 №1539), наказом Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022.

Результати навчання повинні зробити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№	Ключові	Компоненти
---	---------	------------

з/п	компетентності	
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ,</p>

		<p>інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя;</p>

		<p>прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську</p>

		культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва
10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями педагогічним колективом реалізується насамперед через організацію навчального середовища (зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання); окремі предмети (при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти), предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу (організація тематичних днів та предметних тижнів) і роботу гуртків (формування творчо спрямованої особистості, виявлення інтересів, здібностей, нахилів, самореалізація вихованців, творча співпраця учителів та учнів).

Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і

встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти внутрішнього забезпечення якості освіти. Опис форм організації освітнього процесу

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх освітніх потреб.

У рамках академічної свободи обрано наступні форми організації освітнього процесу. Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«ігри», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності.

Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Додаток 13

Перелік навчальних програм

для 5 класів НУШ

Освітня галузь	Навчальна програма	Вчитель
Мовно-літературна	<p>Навчальна програма з української мови для 5 класу (4,5 год. тижневого навантаження, усього 157 год. на рік) (за Модельною навчальною програмою «Українська мова. 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д. (наказ МОН № 795 від 12.07.2021) та підручником «Українська мова» (автори: Заболотний О., Заболотний В. Українська мова. Київ: Генеза, 2022).</p> <p>Навчальна програма української літератури. За модельною навчальною програмою Яценко Т.О., Качак Т.Б., Кизилова В.В., Пахаренко В.І., Дячок С.О., Овдійчук Л.М., Слижук О.А., Макаренко В.М., Тригуб І.А. (наказ МОН №795 від 12.07.2021) та підручником «Українська література» (автори: Калинич О., Дячок С. (за наук. ред. Ковбасенка Ю.І. Т. : В-во «Астон», 2022).</p> <p>Навчальна програма зарубіжної літератури для 5 класу (2 год. тижневого навантаження, усього 70 год. на рік) (за Модельною навчальною програмою «Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А. (наказ МОН № 795 від 12.07.2021) та підручником «Зарубіжна література» (автори: Ковбасенко Ю.І., Ковбасенко Л.В., Дячок С.О. Зарубіжна література. К. : Літера ЛТД, 2022).</p> <p>Навчальна програма з англійської мови для 5 класу (3,5 год. тижневого навантаження, усього 123 год.) за Модельною навчальною програмою «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Зимомря І. М., Мойсюк В. А, Трифан М.С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.) (наказ МОН від 12 липня 2021 року №795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України») та підручником Prepare Ukrainian Edition авторства Джоанни Кости та Мелані Вільямс.</p>	<p>Бігус Т.М., Ворона Г.В.</p> <p>Дячок С.О.</p> <p>Дячок С.О.</p> <p>Левицька А.О</p>
Математична	Навчальна програма з математики для 5 класу (5 год. тижневого навантаження, усього 175 год. на рік) (за Модельною навчальною програмою «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Істер О) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) та	Горюк О.І.

	підручником «Математика» (автор: Істер О.С. Математика. Київ: Генеза, 2022)	
Природнича	Навчальна програма з курсу "Пізнаємо природу" для 5 класу (2 год. тижневого навантаження, усього 70 год. на рік) (за Модельною навчальною програмою «Пізнаємо природу.5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автор Коршевнік Т.В.), (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795) та підручником "Пізнаємо природу» (автори: Янкавець О., Дубчак О., Ільченко Г. Харків, Ранок", 2022)	Шатровська О.З.
Соціальна і здоров'язберезувальна	Навчальна програма з курсу "Здоров'я, безпека та добробут" для 5 класу (1 год. тижневого навантаження, усього 35 год на рік)(За Модельною навчальною програмою "Здоров'я, безпека та добробут 5-6 класи (інтегрований курс)" для закладів загальної середньої освіти (автори Гущина Н.І., Василяшко І.П.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795) та підручником "Здоров'я, безпека та добробут"(автори Здинок О.Синюк Л.Фука М. Т. Видавництво «Астон», 2022) Навчальна програма з курсу "Духовність і мораль в житті людини і суспільства" для 5 класу (0,5 год. тижневого навантаження, усього 35 год. на рік) за Модельною навчальною програмою "Духовність і мораль в житті людини і суспільства" 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти (автори: Жуковський В.М., Сіданич І.Л., Грищук Д.Г., Губеня І.І., Лахман Н.М.) (наказ МОН від 12.07 2021 № 795 (у редакції наказу МОН від 09. 02. 2022 № 143) та навчальним посібником "Духовність і мораль в житті людини і суспільства" (автори Жуковський В.М., Сіданич І.Л., Рогова О.Г., Павлова О.В., Грищук Д.Г., Губеня І.І., Лахман Н.М., Мудрик Л.Є., Черепова І.В.-К.:ЮСТОН, 2022	Майстер Г.В. Качуровська І.С.
Громадянська та історична	Навчальна програма з історії для 5 класу (1 год. тижневого навантаження, усього 35 год. на рік) (за Модельною навчальною програмою « Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас » для закладів загальної середньої освіти (автори Бурлака О.В.; Власова Н.С.; Желіба О.В.; Майорський В.В.; Піскарьова І.О.; Щупак І.Я.), (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) та підручником «Вступ до історії України та громадянської освіти» (автори:Щупак І.Я., Бурлака О.В., Піскарьова І.О., Посунько А. Київ: "Оріон", 2022)	Зіневич В.В.
Інформатична	Навчальна програма з інформатики для 5 класу (1,5	Тайка Н.Г.

	год. тижневого навантаження, усього 52,5 год. на рік). За модельною навчальною програмою “Інформатика 5-6 клас” для закладів загальної середньої освіти (авт. Морзе Н. В., Барна О. В), (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795) та підручником “ Інформатика” (автори: Морзе Н.В., Барна О.В. Київ “Оріон”, 2022)	
Технологічна	Навчальна програма з технологій для 5 класу (2 год. тижневого навантаження, усього 70 год. на рік) (за модельною навчальною програмою «ТЕХНОЛОГІЇ. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С, Приходько Ю.М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)	Вовк С.Б.
Мистецька	Навчальна програма з музичного мистецтва для 5 класу (1 год. тижневим навантаженням, усього 35 год. на рік), розроблена за модельною навчальною програмою «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Кондратова Л.Г.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» від 12.07.2021. №795. Навчальна програма з образотворчого мистецтва для 5 класу (1 год. тижневим навантаженням, усього 35 год. на рік), розроблена за модельною навчальною програмою «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Кондратова Л.Г.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» від 12.07.2021. №795.	
Фізична культура	Навчальна програма з фізичної культури для 5 класу (3 год. тижневим навантаженням, усього 105 годин на рік) за модельною навчальною програмою "Фізична культура 5-6 класи" для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О.С., Коломоєць Г.П., Боляк А.А., Ребрин А.А., Дерев'янка В.В., Стеценко в.Г., Остапенко О. І., Лакіза О.М., Косик В.М. та інші). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України від 17.08.2022 року №752	Андрух М.Р.